

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar - För barns rättigheter och trygghet – en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga diarienummer S2025/02039

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tagit del av utkastet till lagrådsremiss. Innehållet i den nya lagen har förts över från lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Vi har valt ut några viktiga områden där förändringar föreslås och kommenterar dessa särskilt.

Övergripande synpunkter

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar förslaget till ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga och instämmer i bedömningen att förslagen kommer att stärka skyddet och rättssäkerheten för omhändertagna barn och unga. Vi tillstyrker också den uppdelning som sker genom att en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården särskiljs från lagen om omhändertagande för vård av barn och unga.

En god lagstiftning är en viktig grund. Men, för att det ska bli bra för barn behöver lagen också tillämpas. Idag ser vi en mängd tillämpningsproblem vad gäller omhändertagna barn, inte minst vad gäller kvaliteten på familjehem, HVB-hem och särskilda ungdomshem. Därför behöver ny lagstiftning också kompletteras med andra åtgärder. Vi ser att vissa av de föreslagna lagförändringarna också riskerar att medföra nya tillämpningsproblem. Omhändertagande på grund av anknytning är ett sådant område där det krävs tydliga riktlinjer och stöd för praktiker i bedömningen. Lagkrav på stöd till föräldrar till omhändertagna barn är ett annat område där det krävs tydliga riktlinjer och konkret stöd till praktiker.

Vi efterlyser också en oberoende klagomekanism för barn och unga som placerats utanför hemmet – oberoende av placeringsform.

Synpunkter på en ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar att den nya lagstiftningen har ett tydligt barnrättsperspektiv samt ambitionen att lagen ska vara mer lättöverskådlig och pedagogisk.

1 kap. Lagens innehåll, syfte och tillämpningsområde

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker tilläggen i den nya lagen. Vi anser att §1-§7 i den nya

lagen gör den mer lättöverskådlig och pedagogisk genom att lagens innehåll, syfte och tillämpningsområden redan inledningsvis slås fast.

2 kap. Barns och ungas rättigheter

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förändringarna i den nya lagen. Särskilt positivt ser vi på tillägget i §3 som gäller barns rätt att *kontinuerligt* få relevant information, tillägget i §4 om att den som lämnar information så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet eller den unge har förstått informationen samt tillägget i §5 som innebär att ett barn som är under 15 år ska höras i domstol, om barnet vill det och det kan antas att barnet inte tar skada av att höras.

3 kap. Grunderna för omhändertagande för vård

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förändringarna i §1, §2, §3 och §4.

De förändringar och tillägg som finns i §2 fångar på ett bättre sätt in vissa utsatta grupper av barn än tidigare lagstiftning. Grunderna för omhändertagande för vård på grund av förhållanden i hemmet i §2: *1. fysisk eller psykisk misshandel, 2. utnyttjande eller exploatering sexuellt, 3. brister i omsorgen om barnets grundläggande behov, 4. negativ social kontroll, eller 5. något annat skadligt förhållande*, fångar på ett bättre sätt in vissa utsatta grupper av barn än tidigare lagstiftning.

Vi ser det även som positivt att det vid ett beslut om omhändertagande för vård på grund av förhållanden i hemmet får göras en sammantagen bedömning av förhållandena 1–5. På samma sätt ser vi det som positivt att §3 slår fast att en sammantagen bedömning får göras av fler rekvisit i bestämmelsen om omhändertagande för vård på grund av eget beteende.

Vad gäller §5 och §6 som rör omhändertagande på grund av anknytning tillstyrker Stiftelsen Allmänna Barnhuset delvis. Vi ser det som positivt och angeläget att barns rätt till trygghet och stabilitet i familjehem stärks, men anser som många andra tidigare remissinstanser att de förhållanden som ska ligga till grund för ett omhändertagande för vård på grund av anknytning är otillräckligt utredda. Detta riskerar att de bedömningar som görs blir godtyckliga. Om att lagen ska få de konsekvenser som avses krävs en mycket tydligare vägledning för socialtjänsten. Det är inte acceptabelt att barn rycks upp från familjehem där de känner sig trygga och från de personer som känslomässigt är deras enda föräldrar och syskon. Men, för att en rättvisande bedömning av om så är fallet ska kunna göras krävs att en tydlig vägledning för de som ska fatta beslutet tas fram.

7 kap. Umgänge och stöd till vårdnadshavare

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen. Vi vill lyfta några förändringar som vi ser som särskilt positiva. Det gäller §1 som omformulerats till att socialnämnden har ansvar för att barnet eller den unge ges möjlighet till umgänge med föräldrar, vårdnadshavare, syskon och andra närstående. Förändringen tar hänsyn till att ett barn eller en ung person inte ska tvingas eller utsättas för påtryckningar att träffa sina vårdnadshavare, föräldrar, syskon eller andra närstående

och stärker därmed barnrättsperspektivet i lagen. Det är också positivt att den nya lagstiftningen även innefattar umgänge med syskon och andra närstående.

§4 som säger att socialnämnden ska erbjuda vårdnadshavare och föräldrar stöd som kan bidra till att de blir delaktiga i vården av barnet och utvecklas i sitt föräldraskap är ett värdefullt tillägg i lagen. Vi vill också lyfta att §5 som säger att barnets vårdnadshavare ska få information från socialnämnden om vården av barnet och ges möjlighet att vara delaktig i genomförandet av vården är ett viktigt tillägg.

Synpunkter på en ny lag om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget om att införa en ny lag särskilda bestämmelser om vård av unga i de delar som rör särskilda befogenheter på de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse ansvarar för.

Lagen innebär till stora delar en redaktionell omarbetning av de hittillsvarande bestämmelserna som rör särskilda befogenheter i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har därför valt att enbart kommentera några delar i den nya lagen.

1 kap. Lagens innehåll och tillämpningsområde

Stiftelsen Allmänna Barnhuset välkomnar att den nya lagen inleds med paragrafer som upplyser om innehållet i lagen och om huvudmannaskap.

6 kap. Begränsningar av rörelsefriheten

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill särskilt kommentera §6 som rör avskildhet på grund av barnets eller den unges eget uppträdande. Här förslås inga förändringar men, Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att bestämmelserna om avskiljning ska fasas ut. Den hållningen är linje med FN:s barnrättskommitté som 2023 rekommenderade den svenska regeringen att förbjuda avskiljning och isolering av barn.¹

Missförhållandena på de särskilda ungdomshemmen vad gäller avskiljningar av barn är välkända och har som utkastet till lagrådsremiss skriver beskrivits av olika myndigheter och civilsamhällesorganisationer. Men trots omfattande ansträngningar att minska avskiljning på de särskilda ungdomshemmen har avskiljningarna tvärtom ökat. Enligt Barnrättsbyrån har flickor på mellan- och högstadienivå också utsatts för tio gånger så många fysiska ingripanden, och

¹ FN:s barnrättskommitté (2023), *Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport*, CRC/C/SWE/CO/6-7, para. 23.

därmed också våld, från personal än pojkar i gymnasieåldern under 2024.² Det är helt oacceptabelt att det i praktiken är de yngsta barnen och flickorna som utsätts för avskiljningar och Allmänna Barnhuset vill se en skyndsam förändring.

Möjligheten till avskiljande på grund av barnets eller den unges eget uppträdande ska enligt lag enbart användas när det finns ett särskilt behov av det på grund av att barnet eller den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen. I praktiken används dock avskiljning i en mängd andra situationer, till exempel för att förebygga konflikter, förhindra självskadebeteende eller att disciplinera barn.³ Detta kan ses som ett tillämpningsproblem, men det är ytterligare ett tecken på att den nuvarande lagstiftningen (som nu föreslås föras över till den nya lagen) inte fungerar och i praktiken är skadlig för barn. Praktiken att använda fysiskt våld, fasthållningar och kala isoleringsrum vid avskiljningar berörs inte i lagen men är en realitet för de barn som utsätts.

Remissen har beretts av Åsa Landberg och Agneta Ingvarsson.

2025-12-16

Linda Ljunggren Syding

Generalsekreterare

Anne-Marie Brodén

Ordförande

² Barnrättsbyrån. (2025). *Avskiljningar, våld och missförhållanden inom SiS ungdomsvård 2024*.

³ Barnrättsbyrån. (2025). *För barnets bästa? En granskning av avskiljningar och ej fullföljda avskiljningar på två statliga ungdomshem år 2024*